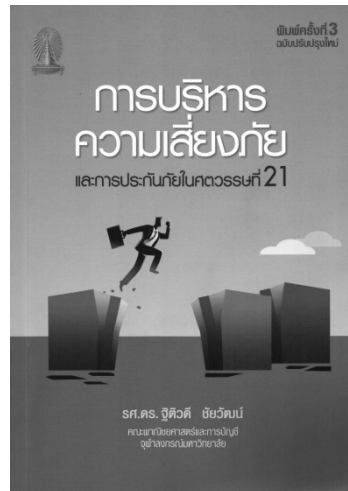


บทแนะนำหนังสือ การบริหารความเสี่ยงภัย และการประกันภัยในศตวรรษที่ 21

ไฉไล ตักติวรพงศ์*
Challai Sakdivorapong

โลกยุคศตวรรษที่ 21 เกิดสถานการณ์ในการเสี่ยงภัยหลายด้าน การเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันสถานการณ์รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อบริหารความเสี่ยงให้เกิดประสิทธิภาพมีอยู่ในหนังสือที่เขียนโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวดี ชัยวัฒน์ อาจารย์ประจำภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มุ่งหวังให้เกิดความรู้ และเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านที่เป็นประชาชนทั่วไป นักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัยโดย หนังสือมีทั้งหมด 14 บท ประกอบด้วย



* ภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Department of Law, Faculty of Social Sciences,
Corresponding author, e-mail: Chailaijaidee@gmail.com

บทที่หนึ่ง กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเสี่ยงภัย (Concepts of risk) ว่าเป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน และไม่อาจทราบได้ล่วงหน้า การทำความเข้าใจกับความหมายของความเสี่ยงภัย เพื่อให้เกิดการบริหารความเสี่ยงภัยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ต่อจากนั้นได้อธิบายถึงความเสี่ยงภัยที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างไบบ้าง เช่นเสียเวลา เสียโอกาส และสูญเสียความทรงจำอันเป็นความเสียหายที่ไม่สามารถทำประกันภัยได้ (uninsurable loss) แต่มีความเสียหายบางอย่างที่สามารถทำประกันภัยได้ (insurable loss) เช่น ความเสียหายอันเนื่องมาจากการเสียชีวิต ความเสียหายอันเนื่องมาจากการบาดเจ็บ และความเสียหายอันเนื่องมาจากการสินค้าที่ส่งมาทางทะเลได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ ในการประเมินค่าความเสียหาย เราต้องพิจารณาทั้งสองรูปแบบ คือ ความเสียหายทางตรง (direct loss) และความเสียหายทางอ้อม (indirect loss) เมื่อรวมกันจะเท่ากับมูลค่าความเสียหายของทั้งหมดในกรณี การประเมินระดับความเสียหายใช้วิธีดูจากระดับความเสี่ยงภัย (degree of risk) เราสามารถจำแนกภัย (Peril) ตามสาเหตุไว้สามกรณี คือ มีสาเหตุจากธรรมชาติจากมนุษย์ จากเศรษฐกิจ และสภาวะของการส่งเสริมภัย (Hazard) เป็นสภาวะที่กระตุ้นให้เกิดความเสียหายบ่อยครั้งยิ่งขึ้นแบ่งเป็นสามประเภท คือ สภาวะทางกายภาพ (Physical hazard) สภาวะทางจิตสำนึก (Morale hazard) และสภาวะทางศีลธรรม (Moral hazard) ก่อนจบบทนี้ผู้เขียนได้จำแนกประเภทของความเสี่ยงภัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทต่อไปว่าแบ่งเป็น 1.) เสี่ยงภัยที่วัดเป็นตัวเงินได้ และที่วัดเป็นตัวเงินไม่ได้ (Financial and non-financial risk) 2.) ความเสี่ยงภัยผันแปรและความเสี่ยงภัยคงที่ (Dynamic and static risk) 3.) ความเสี่ยงภัยพื้นฐานและความเสี่ยงภัยจำเพาะ (Fundamental and particular risk) และ 4.) ความเสี่ยงภัยแท้จริงและความเสี่ยงภัยเก็งกำไร (Pure and speculative risk)

บทที่สอง ผู้เขียนนำเข้าสู่เรื่องการบริหารความเสี่ยงภัยที่เกี่ยวกับเหตุผลในการบริหารความเสี่ยงภัยพร้อมทั้งเสนอถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง (Risk management process) เริ่มต้นด้วย 1.) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงภัย (Objective setting) 2.) การระบุความเสี่ยงภัย (Risk identification)

3.) การประเมินและจัดอันดับความเสี่ยงภัย (Risk assessment and ranking)
 4.) การสรรหาวิธีการทางเลือกต่าง ๆ ที่สามารถใช้เพื่อบริหารความเสี่ยงภัย (Finding alternative risk management techniques) 5.) การเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยที่เหมาะสมที่สุด (Selecting most appropriate risk management technique(s) 6.) การนำวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยที่เลือกได้ไปปฏิบัติ (Implementing risk management plans) และ 7.) การติดตามผลลัพธ์และทบทวนการบริหารความเสี่ยงภัย (Monitoring and review)

ผู้เขียนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันภัย **ในบทที่สาม** โดยกล่าวถึงประวัติและความสำคัญของการประกันภัยว่ามนุษย์และองค์กรต่าง ๆ อาจจะทำประกันภัย เมื่อเผชิญกับความสูญเสียทั้งชีวิตทรัพย์สิน หรือภาวะเศรษฐกิจ โดยการโอนความเสี่ยงภัยไว้กับบริษัทประกันภัย จึงถือว่าการประกันภัยมีบทบาทและความสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความมั่นคงทางการเงิน และช่วยลดความวิตกกังวล (Encourage thrift and minimize worry) ส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์ และการลงทุน (Mobilize savings and investments) ช่วยส่งเสริมและก่อให้เกิดการค้าและการพาณิชย์ (Facilitate trade and tariffs) ช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพ (Assist efficient resource allocation)

ในส่วนของประวัติการประกันภัย มีสองชนิดคือ ประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย กล่าวโดยสังเขปคือ ประกันวินาศภัย มีความเป็นมาไม่แน่ชัด แต่สามารถศึกษาได้ประมาณสามพันปี จากแนวคิดของชาวบาบิโลเนียน (Babylonian) ต่อจากนั้นชาวกรีกนำเอาแนวคิดนี้มาพัฒนา พ่อค้าชาวจีนที่มีการขนส่งสินค้ามีความเสี่ยงในความเสี่ยงภัยต่าง ๆ เกิดหลักกระจายความเสี่ยงก็เข้าสู่การประกันภัยด้วยเช่นกัน แม้แต่ในยุโรปมีการขนส่งสินค้าทางทะเล พ่อค้าชาวอังกฤษที่มีเรือเดินทะเลใช้ร้านค้าแพเป็นที่พักปะที่ริมแม่น้ำเทมส์ (Thames) มีพ่อค้าคือนายเอ็ดเวิร์ดลอยด์ (Edward Lloyd's) เป็นผู้สร้างธุรกิจที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุดในโลกชื่อ ลอยด์ อินซัวรัน (Lloyd's insurances)

ส่วนประวัติการประกันชีวิตโดยย่อ คือ การประกันชีวิตนั้นไม่มีหลักฐานแน่นอนเหมือนกัน เพียงว่าชาวกรีกและชาวโรมันในสมัยโบราณได้มีกลุ่มคนที่นับถือศาสนานิกายเดียวกัน ใช้วิธีบริจาคเงินช่วยเหลือในการทำศพด้วยการเก็บเงินจากคนที่ไปโบสถ์ เพื่อเป็นการช่วยเหลือในการทำศพผู้ตาย ต่อมาได้ขยายตัวเปิดรับสมาชิกทั่วไปไม่เฉพาะแต่กลุ่มศาสนาเท่านั้น โดยจัดตั้งเป็นสมาคมประกันชีวิตจนถึงปี พ.ศ. 2126 จึงได้เกิดมีการประกันชีวิตอย่างสมบูรณ์อย่างที่เรารู้ในปัจจุบันนี้ ต่อจากนั้นก็เป็นที่ประวัติการประกันภัยในประเทศไทย กฎหมายฉบับแรกที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกันภัยเพื่อนำมาใช้ในการควบคุมการจัดตั้งบริษัทประกันภัยในปี พ.ศ. 2454 คือ พระราชบัญญัติลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท รศ. 130 ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย พ.ศ. 2467 แต่มิได้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยวินาศภัยโดยเฉพาะ จน พ.ศ. 2510 จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันภัยวินาศภัยขึ้น ปัจจุบันมีบริษัทประกันภัย 59 บริษัท เป็นบริษัทไทย 54 บริษัท และต่างประเทศ 5 บริษัท

ในบทที่สี่ คาดว่าผู้เขียนมุ่งหวังให้ความรู้แก่ผู้สนใจคนคว้า เกี่ยวกับการรวมการประกันภัยและหลักการประกันภัย โดยอธิบายถึง 1. ความหมายและประเภทของการประกันภัย (Definition and types of insurance) และ 2. ลักษณะของความเสียหายที่สามารถเอาประกันได้ (Insurable risk) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาคือ 1.) หน่วยเสี่ยงภัยที่คล้ายคลึงกันมีจำนวนที่มากพอ (Large number of similar exposure units) 2.) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องเป็นอุบัติเหตุและมีได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น (Accidental and unintentional loss) 3.) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องสามารถหาสาเหตุและสามารถประเมินมูลค่าความเสียหายเป็นตัวเงิน (Determinable and measurable loss) 4.) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องไม่เป็นมหันตภัย (No catastrophic loss) 5.) โอกาสในการเกิดความเสียหายต้องสามารถคำนวณได้ (Calculable chance of loss) และ 6.) เบี้ยประกันภัยต้องอยู่ในระดับที่เป็นไปได้ในทางเศรษฐศาสตร์ (Economically feasible premium)

จากนั้นผู้เขียนชี้ให้เห็น หลักสำคัญของการประกันภัย (Principles of insurance) ประกอบด้วย 1.) หลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง (Principle of indemnity) โดยบริษัทสามารถชดเชยค่าสินไหมทดแทนวิเคราะห์จากราคาที่หามาแทนที่ด้วยค่าเสื่อมราคา (Replacement cost-depreciation) และต้องเป็นราคาตลาดที่เป็นธรรม (Fair market value) 2.) หลักการมีส่วนได้ส่วนเสีย (Principle of insurable interest) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 863 บัญญัติว่า “อันสัญญาประกันภัยนั้นถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้ส่วนเสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ นั้นไซ้ท่านว่าอย่าอ้อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด” 3.) หลักการสวมสิทธิ (Principles of subrogation) และ 4.) หลักการสุจริตใจอย่างยิ่ง (Principle of utmost good faith) หากมี **การแถลงเท็จ (Misrepresentation)** ถ้าผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความอันเป็นเท็จ จะมีผลทำให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆะ **การปกปิดข้อเท็จจริง (Concealment)** จะมีผลทำให้ผู้รับประกันภัยบอกล้างสัญญาประกันภัยได้ **การรับรอง (Warrant)** การที่ผู้เอาประกันภัยไม่ปฏิบัติตามคำรับรองบริษัทประกันภัยมีสิทธิปฏิเสธความรับผิดชอบ หรือปฏิเสธการจ่ายค่าสินไหมทดแทน

ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่โดดเด่นของสัญญาประกันภัย (Distinct characteristics of insurance contract) เพราะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 บัญญัติแบ่งสัญญาว่าไ้สองประเภท คือ สัญญาประกันวินาศภัย และ สัญญาประกันชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสัญญาประกันภัยแบบใดจะมีลักษณะพิเศษคือ เป็นสัญญาเสี่ยงโชค (Aleatory contract) เป็นสัญญาผูกพันฝ่ายเดียว (Unilateral contract) เป็นสัญญาที่มีเงื่อนไข (Conditional contract) เป็นสัญญาส่วนบุคคล (Personal contract) และเป็นสัญญาสำเร็จรูป (Adhesion contract) ทั้งนี้มีการเรียกประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยเป็นกลุ่มใหญ่ โดยมีหลักในการคิดแบบใช้กฎว่าด้วยจำนวนมาก (Law of large numbers) และทฤษฎีการเข้าสู่ส่วนกลาง (Central limit theorem) และกฎหมายได้กำหนดเรื่องบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำประกันภัย (Involved parties in insurance) ประกอบด้วย 1.) ผู้เอาประกันภัย (Insured) และ 2.) ผู้รับประกันภัย (Insurer) และ 3.) ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary)

สุดท้ายของบทนี้คือสรุปหน้าที่ของบริษัทประกันภัยที่จะต้องให้คำแนะนำ รายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการป้องกันภัยเมื่อมีเหตุที่เอาประกันภัย และมีข้อสังเกตว่าการเอาประกันภัยไม่ใช่การพนัน เพราะการประกันภัยมีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยแท้จริง แต่การพนันจะมีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยเชิงกำไร การประกันภัยระบุให้ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้ส่วนเสียในวัตถุหรือเหตุที่เอาประกันภัย แต่การพนันไม่ใช่ และผลลัพธ์ของความเสี่ยงภัยในการทำประกันจะมีแค่ 2 ผลลัพธ์เท่านั้นคือเกิดความเสียหาย หรือไม่เกิดความเสียหาย แต่ในการพนันนั้น ผู้พนันมุ่งทำกำไรจากการพนัน

จากบทที่สี่ผู้เขียนเริ่มอธิบายต่อ**ในบทที่ห้า** โดยกล่าวถึงการประกันชีวิตว่ามีประโยชน์หากตายก่อนวัยอันควร หรือสูญเสียรายได้หลังวัยอันเกษียณอายุหรือสูญเสียอวัยวะหรือทุพพลภาพ ผู้อ่านสามารถเลือกทำประกันชีวิต โดยดูจากการแบ่งประเภทของการประกันชีวิตไว้ดังนี้ การประกันชีวิตประเภทสามัญ (Ordinary life insurance) การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม (Industrial life insurance) และการประกันชีวิตประเภทกลุ่ม (Group life insurance) นอกจากประกันชีวิตที่กล่าวมาแล้วยังมีแบบที่ควรทราบคือ การประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา (Term life insurance) อาจเรียกว่าแบบจำกัดเวลา การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ (Whole life insurance) เป็นการประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยสัญญาว่าจะจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับประโยชน์ (ตามจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ระบุไว้ในสัญญาประกันชีวิต) การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (Endowment insurance) ผู้รับประกันภัยสัญญาว่าจะจ่ายเงินตามที่ระบุไว้ในสัญญาประกันชีวิต เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต หรือเมื่อผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่รอดจนครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาประกันชีวิต และการประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำหรือรายปี (Annuity) เป็นแบบที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่จะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยบริษัทประกันชีวิตสัญญาว่าจะจ่ายเงินได้ประจำ เป็นเงินรายปี หรือรายครึ่งปีเป็นการจ่ายเงินเพื่อความอยู่รอด (Survival) ไม่ใช่เพื่อความมรณะ (Mortality)

ในบทที่ห้านี้มีข้อเสนอแนะว่าการเลือกประกันชีวิตต้องเลือก ให้เหมาะสมตามความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกันชีวิต

เพื่อให้เข้าใจว่าการประกันชีวิตสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ในบทที่หกทั้งหมด ได้นำรูปแบบการประกันชีวิตแบบใหม่ที่บริษัทเสนอแก่ผู้เอาประกันภัยคือการประกันชีวิตในลักษณะควบการลงทุน (Investment linked life insurance) มีตัวอย่างให้ดู 3 ชนิด คือ

1) การประกันชีวิตแบบยูนิเวอร์แซลไลฟ์ (Universal life insurance)

เป็นนวัตกรรมของกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ผสมผสานความคุ้มครองการประกันชีวิตแบบตลอดชีพและการลงทุนเข้ามาอยู่ด้วยกัน แบบนี้ต้องมีความโปร่งใส เป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตที่แยกส่วนของความคุ้มครองประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และการลงทุนออกอย่างชัดเจน ทำให้กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบยูนิเวอร์แซลไลฟ์มีความโปร่งใส โดยผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัยสามารถทราบได้ว่าเบี้ยประกันภัยที่จ่ายไปนั้นเป็นส่วนของต้นทุนของความคุ้มครองประกันชีวิตในแต่ละช่วงอายุด้วยจำนวนเท่าใด เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจำนวนเท่าใด และจำนวนเงินอีกเท่าใดที่จะนำไปลงทุนในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งไม่มีรายละเอียดในการประกันชีวิตแบบมาตรฐานเหล่านี้

2) การประกันชีวิตแบบแปรเอบิลไลฟ์ (Variable life insurance) หรือการประกันชีวิตแบบยูนิตลิงค์ (Unit-linked life insurance) เป็นการประกันชีวิตในลักษณะควบการลงทุนอีกแบบหนึ่ง โดยผู้เอาประกันภัยจะได้รับทั้งความคุ้มครองมรณกรรม หรือหากมีชีวิตอยู่จนครบสัญญา ก็จะได้รับเงินคืนตามกำหนดการประกันชีวิตนี้จัดได้ว่าเป็นการออมเงินระยะยาวผนวกกับการประกันชีวิตซึ่งเหมาะกับผู้ลงทุนที่ต้องการความคุ้มครองชีวิตไปพร้อมๆ กัน การจ่ายเบี้ยประกันภัยของการประกันชีวิตแบบแปรเอบิลไลฟ์ (Premium payment of variable life insurance) การประกันชีวิตนี้จะต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนตายตัว นั่นคือ บริษัทประกันชีวิตจะไม่เรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัยเพิ่ม โดยเบี้ยประกันภัยแยกออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่ 1 เบี้ยประกันชำระเพื่อซื้อความคุ้มครองการประกันชีวิต และส่วนที่ 2 เบี้ยประกันที่นำไปเป็นส่วนหนึ่งของเงินลงทุน ส่วนบวกเพิ่มกรมธรรม์ประกันภัย (Policy loadings)

การประกันชีวิตแบบนี้คือจะมีธรรมเนียมในการเปลี่ยนทางเลือกในการลงทุน ถ้าจำนวนครั้งของการสลับเปลี่ยนกองทุนรวมในการลงทุนเกินกว่าที่บริษัทประกันชีวิตได้กำหนดผู้เอาประกันภัยจะต้องเสียค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในส่วนนี้ หากดูเรื่องการกำหนดอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ (Minimum guaranteed interest rate) การประกันชีวิตแบบแวร์เอเบิลไลฟ์หรือการประกันชีวิตแบบยูนิทลิงค์นี้บริษัทประกันชีวิตจะไม่รับประกัน (guarantee) ผลตอบแทนขั้นต่ำในการลงทุน ผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกกองทุนรวมในการลงทุนที่เหมาะสมตามความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันเอง

การประกันชีวิตแบบแวร์เอเบิลไลฟ์หรือการประกันชีวิตแบบยูนิทลิงค์ในประเทศไทยนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทั้งสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ในการให้ความเห็นชอบรูปแบบของกรมธรรม์ประกันภัยข้อความแห่งกรมธรรม์ประกันภัย อัตราเบี้ยประกันภัย เป็นต้น และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ต้องดูแลในเรื่องของการจัดตั้งและการจัดการของการทุนรวม

3) การประกันชีวิตแบบแวร์เอเบิลไลฟ์ (Variable universal life insurance) เป็นการผสมผสานข้อดีของการประกันชีวิต 2 แบบเข้าด้วยกัน คือ ระหว่างการประกันแบบแวร์เอเบิลไลฟ์หรือการประกันชีวิตแบบยูนิทลิงค์ และการประกันชีวิตแบบยูนิเวอร์แซลไลฟ์เข้าด้วยกัน ผู้เขียนได้ให้ข้อคิดแก่ผู้บริโภคที่มีความสนใจจะซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบแวร์เอเบิลยูนิเวอร์แซลไลฟ์ว่าควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในการลงทุนและศึกษาเรื่องความเสี่ยงภัย และผลตอบแทนจากการลงทุนก่อนการซื้อการประกันชีวิตแบบนี้ ทั้งนี้เพราะมูลค่ากรมธรรม์ประกันชีวิตมีความเสี่ยงภัย ที่จะลดลงต่ำกว่าเบี้ยประกันภัย หรือต่ำกว่าจำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยนำไปลงทุน

ในบทที่เจ็ด เพื่อให้ผู้สนใจที่ศึกษาและนำมาใช้บริหารความเสี่ยงจากการลงทุนที่มีความผันผวนในการทำประกันภัยที่กล่าวในบทที่ 1-6 แล้ว บทนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการกำหนดเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันชีวิต และสัญญาเพิ่มเติมที่มี

รายละเอียดประกอบด้วย ชื่อและที่อยู่ของบริษัทประกันชีวิต ชื่อและอายุของ ผู้เอาประกันภัย ชื่อผู้รับประกันภัย แบบประกันชีวิตและระยะเวลาความคุ้มครอง ระยะเวลาการชำระเบี้ยประกันภัย จำนวนเงินเอาประกันภัย กำหนดการชำระเป็นเบี้ยประกันภัย วันที่เริ่มต้นและวันที่สิ้นสุดของสัญญาประกันชีวิต ทั้งนี้อาจมีสัญญาเพิ่มเติมที่สำคัญ ๆ ดังนี้ สัญญาเพิ่มเติมการประกันอุบัติเหตุ (Personal accident insurance) สัญญาเพิ่มเติมการประกันสุขภาพ (Health insurance) สัญญาเพิ่มเติมโรคร้ายแรง (Other life insurance riders) และสัญญาเพิ่มเติมการให้สิทธิยกเว้น การชำระเบี้ยประกันภัย (Waiver of premium rider)

ในการที่บริษัทประกันภัยกำหนดอัตราเบี้ยประกัน ที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัยจากภัยที่เกิดขึ้นอันเป็นภัยในอนาคต และเป็นตามสมมติฐานที่บริษัท คาดหวังซึ่งอาจไม่เป็นไปตามนั้น ทำให้บริษัทมีความเสี่ยงภัยในการดำเนินธุรกิจ เพราะวัตถุประสงค์ของการกำหนดเบี้ยประกันภัย คือ อัตราเบี้ยประกันภัย ต้องมีความเพียงพอที่บริษัทจะสามารถชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัย ดังนั้นบริษัทต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ยประกันภัยที่มีความยุติธรรมแก่ผู้เอาประกันภัย รวมทั้งความอยู่รอดของบริษัท

ในบทที่แปด ได้อธิบายให้เห็นหลักเกณฑ์การคิดคำนวณอัตราเบี้ยประกัน โดยดูจากองค์ประกอบหลายประการ ผู้ที่สนใจสามารถนำมาประกอบความเข้าใจได้อย่างดียิ่ง

ถ้าเปิดหนังสือไปถึง**บทที่เก้า** มีการแบ่งประเภทของการประกันวินาศภัยไว้ 4 ประเภทคือ การประกันภัยรถยนต์ (Motor insurance or automobile insurance) การประกันภัยอัคคีภัย (Fire Insurance) การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง (Marine and transportation insurance) และการประกันภัยเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous insurance)

ผู้เขียนอธิบายการประกันภัยแต่ละประเภทดังนี้ **การประกันภัยรถยนต์** ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็นการประกันภัย 2 ประเภท คือการประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับ และการประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจ การประกันภัยรถยนต์

ภาคบังคับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ (พ.ร.บ. พ.ศ.2535) เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2536 และการประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจ (Voluntary motor insurance) เป็นความสมัครใจขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เอาประกันภัย ส่วนการประกันอัคคีภัย (Fire insurance) การประกันอัคคีภัยถือว่าเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงภัยที่สามารถช่วยผู้ประสบความเสี่ยงภัยจากอัคคีภัยได้ มีการประกันภัยอัคคีภัยสำหรับที่อยู่อาศัย (Household fire insurance) รวมทั้งการประกันอัคคีภัยสำหรับสถานประกอบการธุรกิจ (Commercial fire insurance) และการประกันภัยธุรกิจหยุดชะงัก (Business interruption insurance)

จากบทที่เก้า ที่กล่าวถึงเรื่องการประกันภัยรถยนต์และการประกันอัคคีภัย ยังมีการประกันวินาศภัยอีก 2 ประเภท ที่มีประโยชน์และเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับบุคคลและองค์กรซึ่งแสดงเพิ่มเติมไว้ **ในบทที่สิบ** ว่าการประกันวินาศภัยมีอีก 2 ประเภทคือ การประกันทางทะเลและขนส่ง (Marine and transportation insurance) และการประกันภัยเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous insurance) ผู้เขียนได้อธิบายไว้มีข้อมูลประกอบหลายกรณีที่น่าสนใจคือถ้าเป็นการประกันภัยทางทะเลและขนส่ง (Marine and transportation insurance) จะให้ความคุ้มครองตัวเรือ และสินค้าที่บรรจุทุกในเรือที่ถูกซื้อขายแบบ Cost insurance and freight (CIF) เพราะสินค้าอาจจะได้รับความเสียหายหรือเกิดความสูญเสียจากภัยทางทะเลในระหว่างขนส่ง แต่ถ้าสินค้าที่ซื้อขายแบบ (Free on board (FOB)) หรือแบบ (Cost and freight (C&F)) จะเป็นสินค้าที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองจากประกันภัยทางทะเลและขนส่ง ผู้ซื้อสินค้าจะต้องซื้อประกันภัยเพิ่มเติม

การประกันภัยอีกประเภทคือประกันภัยเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous insurance) เป็นการประกันภัยแบบต่าง ๆ ที่ไม่จัดอยู่ในการประกันรถยนต์ การประกันอัคคีภัย ดังที่ได้เขียนมาแล้วในบทที่เก้า หรือการประกันภัยทางทะเลและขนส่ง มีดังนี้ การประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคล (Personal accident insurance) การประกันอุบัติเหตุการเดินทาง (Travel accident insurance) การประกันสุขภาพ

(Health insurance) การประกันภัยเจ้าบ้าน (Household's insurance) การประกันภัยกอล์ฟ (Golf insurance) การประกันภัยสำหรับผู้โดยสารเรือโดยสารรับจ้าง (Boat carrier insurance) การประกันภัยความรับผิดชอบบุคคลภายนอก (Public liability insurance) การประกันภัยความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์ (Product liability insurance) การประกันภัยความรับผิดชอบจากการประกอบวิชาชีพ (Professional liability insurance) การประกันภัยความรับผิดชอบของนายจ้าง (Employer's liability insurance) และการประกันภัยความรับผิดชอบของกรรมการและเจ้าหน้าที่ (Directors and officers liability insurance)

นอกจากนี้ มีประกันภัยที่น่าสนใจอีกประเภท คือ การประกันสุขภาพ ที่ผู้เขียนกล่าวไว้ใน **บทที่สิบเอ็ด** ถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยประชาชนในการบริหารความเสี่ยงภัยอันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยจากโรคภัย และการได้รับบาดเจ็บเนื่องจากอุบัติเหตุ ซึ่งปัจจุบันมีโรคต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผู้เอาประกันภัยสามารถโอนความเสี่ยงเหล่านี้ไปให้บริษัทประกันภัย และจะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แต่ทั้งนี้ค่าสินไหมทดแทนสูงสุดจะไม่เกินจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย อัตราเบี้ยประกันภัยของการประกันสุขภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ อายุ (Age) เพศ (Gender) ประวัติสุขภาพ (Health history) อาชีพ (Occupation) การดำเนินชีวิต (Life style) ความคุ้มครองและจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ต้องการ (Benefits and sum insurance)

กรณีคุ้มครองที่ถือจำนวนบุคคล (Number of insurance) เรียกว่า การประกันภัยกลุ่ม เพราะถ้าจำนวนบุคคลที่เอาประกันภัยมีอยู่มาก จะทำให้การกระจายความเสี่ยงภัย (diversified risk) ของคนในกลุ่มมีมากตามไปด้วย และทำให้อัตราเบี้ยประกันถูกลงได้ ซึ่งการบริหารความเสี่ยงทำให้บริษัทประกันภัยมีความสามารถจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้จำนวนหนึ่ง แต่หากเกินกำลังของบริษัทแล้วมีการประกันภัยอีกประเภทเรียกว่า **การประกันต่ออยู่ในบทที่สิบสอง**

จากบทที่สิบสองกล่าวถึงการประกันต่อ เป็นความสัมพันธ์ของความเสี่ยงภัยที่บริษัทประกันภัยรับโอนมาจากผู้เอาประกันภัย และบริษัทประกันภัยทำการโอน

ความเสี่ยงภัยบางส่วนต่อไปให้บริษัทรับประกันภัยต่อ และการโอนความเสี่ยงภัยของบริษัทรับประกันภัยต่อไปให้บริษัทรับประกันภัยต่อช่วงอีกทอดหนึ่ง ประโยชน์ของการรับประกันภัยต่อทำให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการรับประกันภัยสามารถลดความเสียหายจากมหันตภัย สามารถรักษาความเสถียรภาพในการดำเนินงานสามารถใช้การรับประกันภัยต่อเป็นแหล่งสนับสนุนทางการเงิน บริษัทรับประกันภัยต่อที่เอาประกันภัยต่อจะได้รับการสนับสนุนด้านเทคนิคและความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ

หลังจากทราบถึงการบริหารความเสี่ยงให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด ด้วยการรับประกันภัยต่อในบทที่สิบสองแล้ว **ในบทที่สิบสาม** ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างตลาดของธุรกิจประกันภัยในตลาดการประกันภัยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้ **ประเภทที่หนึ่ง** ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect competition) คือ ตลาดที่มีผู้ขายหรือบริษัทประกันภัยจำนวนมาก ขายสินค้าหรือกรรมธรรม์ประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการ **ประเภทที่สอง** ตลาดผู้ขายมาราย (Monopolistic competition) เป็นตลาดที่มีผู้ขายหรือบริษัทประกันภัยแต่ละรายจำนวนมาก ต่างเผชิญกับสภาวะการณ์ที่มีลักษณะกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด การเข้ามาดำเนินธุรกิจได้อย่างเสรี ทำให้ตลาดผู้ขายมารายจะมีส่วนประกอบของทั้งตลาดผูกขาด และตลาดแข่งขันสมบูรณ์รวมอยู่ด้วยกัน **ประเภทที่สาม** ตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) บริษัทประกันภัยแต่ละรายไม่เป็นอิสระต่อกัน และอาจมีการแข่งขันกับบริษัทประกันภัยอยู่เสมอ หมายความว่า การกระทำของบริษัทประกันภัยหนึ่งจะมีผลกระทบต่ออีกบริษัทหนึ่ง และในทางปฏิบัตินั้น การเข้ามาของผู้ผลิตหรือบริษัทประกันภัยรายใหม่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก เช่น การจัดตั้งบริษัทประกันภัยอาจจะต้องใช้เงินทุนสูงมาก รวมทั้งต้องได้รับอนุญาตจากภาครัฐ และ**ประเภทที่สี่** ตลาดผูกขาด คือ ตลาดที่มีผู้ขายหรือบริษัทประกันภัยเพียงรายเดียว ทำให้บริษัทประกันภัยที่ดำเนินธุรกิจอยู่ไม่ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากบริษัทประกันภัยรายใหม่

บทสุดท้ายคือบทที่สิบสี่ กล่าวถึงแนวโน้มธุรกิจประกันภัย ว่ามีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประชาชนลงทุนหรือออมทรัพย์ หรือโอนความเสี่ยงผ่านการประกันภัย

ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของชาติ โดยในหนังสือเสนอตารางเปรียบเทียบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2560 ทั้งนี้ธุรกิจประกันภัยมีความแตกต่างจากธุรกิจอื่น ๆ คือ การทำธุรกรรมหรือการให้บริการของบริษัทประกันภัยต่อประชาชนนั้นเป็นการให้บริการที่มีภาระผูกพัน โดยอาจเป็นภาระผูกพันในระยะยาว เพราะเมื่อบริษัทประกันภัยรับเบี้ยประกันภัยจากผู้บริโภคมาแล้ว ถือว่ามีหนี้สินและภาระผูกพันต่อผู้เอาประกันภัย ดังนั้น ความมั่นคงของบริษัทประกันภัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประชาชน การควบคุม กำกับดูแลและส่งเสริมบริษัทประกันภัยในการดำเนินธุรกิจจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งในปัจจุบันผู้ทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล และส่งเสริมธุรกิจประกันภัย คือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้ออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อควบคุม กำกับดูแล และส่งเสริมธุรกิจประกันภัยที่สำคัญ ๆ เช่น พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2558 และกฎกระทรวงต่าง ๆ

สรุปข้อพิจารณา เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้เหมาะสมและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่เข้าสู่วงการของการบริหารความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นบริษัทประกันภัยเอง ประชาชนทั่วไป และผู้ศึกษากฎหมายประกันภัย หากสนใจในประเด็นเรื่องใดก็สามารถเปิดหาเนื้อหาที่สงสัยซึ่งแจ่มแจ้งไว้อย่างละเอียดอันประกอบด้วย บทที่หนึ่ง อธิบายภาพรวมความเสี่ยงภัย บทที่สองมุ่งประเด็นสู่คำว่าบริหารความเสี่ยง บทที่สาม หากต้องการทราบความเป็นมาของการประกันภัยก็จะศึกษาประวัติและความสำคัญของการประกันภัย ส่วนนักเรียน นิสิต นักศึกษาสามารถ นำบทที่สี่การประกันภัยและหลักการประกันภัย บทที่ห้าการประกันชีวิต บทที่หกการประกันชีวิตในลักษณะควบการลงทุน บทที่เก้าการประกันรถยนต์และการประกันอัคคีภัย บทที่สิบการประกันภัยทางทะเลและขนส่งและการประกันภัยเบ็ดเตล็ด มาประกอบการเรียนได้อย่างดียิ่ง

สุดท้ายประชาชนทั่วไปที่ต้องการตัดสินใจสำหรับการบริหารความเสี่ยงในการทำสัญญาประกันภัย ให้เปิดไปดูบทที่เจ็ดดูเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันชีวิตและสัญญาเพิ่มเติม ในบทที่แปดเบี้ยประกันภัย และเงินสำรองประกันภัยสำหรับการ

ประกันชีวิต บทที่เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์และประกันอัคคีภัย บทที่เกี่ยวกับการประกันภัยทางทะเลและขนส่งและการประกันภัยเบ็ดเตล็ด บทที่เกี่ยวกับการประกันสุขภาพ และบทที่เกี่ยวกับการประกันภัยต่อ ส่วนสองบทสุดท้ายคือ บทที่เกี่ยวกับโครงสร้างตลาดของธุรกิจประกันภัย และบทที่เกี่ยวกับแนวโน้มธุรกิจประกันภัย น่าจะเหมาะสมกับผู้เข้าสู่ธุรกิจประกันภัย ทั้งนี้ทั้งนั้น การจะรู้แจ้งเห็นจริงไม่มีการตกหล่นของความรู้ก็คืออ่านทั้งเล่มจะดีที่สุดอย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

จิติวดี ชัยวัฒน์. (2560). **บริหารความเสี่ยงภัยและการประกันภัยในทศวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Translated Thai Reference

Thitiwadee Chaiwat. (2017). **Risk Management and Insurance in 21st Century**. (3rd ed). Bangkok: Chulalongkorn University Press.